ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการคลอดทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ที่ฝากครรภ์โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง จังหวัดตาก

Factors Related to Low Birth Weight Newborns at Health Promotion Hospital, Tha Song Yang Subdistrict, Tak province.

ประภาพร คำแสนราช , สิทธิพร ทองสอดแสง, ปภาดา หอมจันทร์ และ เจษฎาพร สุพสอน
Prapaporn Khamsaenrat, Suthiphon Thonsbsang, Paparda Homchan and Jetsadaporn Suphason

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการคลอดทารกแรกคลอดน้ำหนักน้อยในมารดาที่มาฝากครรภ์ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มมารดาที่มาฝากครรภ์และคลอดทารกน้ำหนักน้อย จำนวน 86 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบสอบถามปัจจัยเสี่ยงมารดา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่าง เพศหญิง มีอายุน้อยกว่า 20 ปี (ร้อยละ 51.2) ประกอบอาชีพทำไร่/ทำสวน (ร้อยละ 58.1) มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท ต่อปี (ร้อยละ 61.6) ไม่ได้เรียนหนังสือ (ร้อยละ 59.3) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 95.3) ประวัติการคลอดบุตร 1 ครั้ง (ร้อยละ 54.7) ไม่เคยมีประวัติการแท้งบุตร (ร้อยละ 81.4) มีน้ำหนักตัวขณะตั้งครรภ์น้อยกว่า 45 กิโลกรัม (ร้อยละ 69.8) ฝากครรภ์ขณะอายุครรภ์ครั้งแรก น้อยกว่า 12 สัปดาห์ (ร้อยละ 75.6) มีการฝากครรภ์น้อยกว่า 4 ครั้ง (ร้อยละ 53.5) มีอายุครรภ์ขณะคลอด น้อยกว่า 36 สัปดาห์ (ร้อยละ 54.7)ออกกลางคันของนักเรียน อยู่ในระดับน้อย

คำสำคัญ: ทารกน้ำหนักตัวน้อย

ABSTRACT

This research is objective to study the factors associated with low birth weight among mothers with high antenatal care in Health Promoting Hospital, Tha Song Yang Sub-District, Tak Province. Sample group The group of 86 mothers The tools used to collect data are general inquiries and maternal risk factor questionnaires. A general information questionnaire and maternal risk factors questionnaire. The data was analyzed by using statistical distribution of frequency, percentage. The results of the study showed that the sample was female 100% Younger than 20 years 51.2% Farming /Gardening 58.1% Earn 50,000 baht per year 61.6% Uneducated 59.3% Buddhist 95.3% 1 maternity 54.7% No history of miscarriage 81.4% Pregnancy body weight less than 45 kg. 69.8% Antenatal care during the first trimester of more than 12 weeks 75.6% There are fewer than 4 pregnancy deposits. 53.5% Less than 36 weeks gestational age. 54.7%

KEYWORDS: Low birth weight infant

บทนำ

ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย (low Birth Weight, LBW) หมายถึง ทารกที่มีน้ำหนักตัวต่ำกว่า 2,500 กรัม ซึ่งอาจจะเป็นทารกก่อนกำหนด (Preterm Infant) หรือครบกำหนดที่มีน้ำหนักตัวน้อยกว่าอายุครรภ์ก็ได้ ซึ่งโดยปกติทารกแรกเกิดควรมีน้ำหนักแรกเกิด 2,500 กรัม ถึงประมาณ 3,800 กรัม ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยเป็นภาวะที่มีความเสี่ยงสูง เสี่ยงต่อการตายในระยะปริกำเนิดหรือแรกคลอด รวมถึงขวบปีแรกของชีวิต ซึ่งพบว่าประมาณร้อยละ 60 ของทารกที่เสียชีวิตในระยะ 28 วันแรก (Neonatal period) นอกจากนี้ทารกแรกเกิดน้ำหนักตัวน้อย ยังเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย ภาวะทุพโภชนาการ และการมีพัฒนาการล่าช้าในทุกด้านมากกว่าเด็กที่มีน้ำหนักแรกคลอดปกติ และยังส่งผลต่อสัมพันธภาพระหว่างมารดากับทารก เนื่องจากทารกต้องอยู่โรงพยาบาลเป็นเวลานาน น้ำหนักแรกเกิดของทารกจึงนับเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ แม้ว่าปัจจุบันวิทยาการทางการแพทย์สาขาปริกำเนิดและทารกแรกเกิดก้าวหน้ามาก ทำให้ทารกแรกเกิดรอดชีวิตมากขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่เศษฐานะสูง

ปัญหาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย (low Birth Weight, LBW) จึงเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของโลกและของประเทศ ซึ่งประเทศไทยกำหนดเป้าหมาย LBW ไม่เกินร้อยละ 7 แต่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ดังจะเห็นได้จากการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (Multiple Indicators Cluster Survey: MICS) ครั้งที่ 4 (UNICEF OFFICE for Thailand, 2007) ประเทศไทยปี พ.ศ. 2548-2549 มีการคลอดทารกน้ำหนักน้อยร้อยละ 9.2 และปี พ.ศ. 2555 มีการคลอดทารกน้ำหนักน้อยร้อยละ 7.6 ปี พ.ศ.2558-2559 การคลอดทารกน้ำหนักน้อยร้อยละ 9.4 (อ้างในกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข แผนยุทธศาสตร์, 2559) สอดคล้องกับสถิติสาธารณสุขปี พ.ศ.2560 พบว่าการคลอดทารกน้ำหนักน้อย (ตั้งแต่ 2500 กรัม ละน้อยกว่า) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2560 เท่ากับร้อยละ 10.8, 10.4, 10.6, 11.1 และ11.1 ตามลำดับ (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2560)จังหวัดตาก ปี 2560 ยังคงพบเด็กน้ำหนักแรกเกิดน้อยร้อยละ 7.73 ที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เด็กแรกเกิดเสียชีวิตอันมีผลมาจากทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักน้อย ทางผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยที่มาฝากครรภ์กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของหญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเสี่ยงของมารดาที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยที่ฝากครรภ์กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยที่ฝากครรภ์กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยที่ฝากครรภ์กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ซึ่งจะทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ หญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์กับโรงพยาบาลสางเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยางที่คลอดทารกน้ำหนักน้อย จำนวน 86 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยของหญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ซึ่งเป็นการศึกษาแบบการวิจัยย้อนหลัง ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional retrospective) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 การกำหนดประชากรและเลือกตัวอย่าง
3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษา ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยของหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ศาสนา

3.3.2 ปัจจัยเสี่ยงของมารดา ได้แก่

1. ประวัติการคลอดบุตร ได้แก่ ไม่เคยคลอดบุตร เคยคลอดบุตร 1 ครั้ง เคยคลอดบุตรตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป
2. ประวัติการแท้งบุตร ได้แก่ ไม่เคยแท้งบุตร เคยแท้งบุตร 1 ครั้ง เคยแท้งบุตรตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป
3. น้ำหนักตัวขณะตั้งครรภ์ ได้แก่ น้อยกว่า 45 กิโลกรัม มากกว่าหรือเท่ากับ 45 กิโลกรัม
4. อายุครรภ์ขณะครรภ์ครั้งแรก (สัปดาห์) ได้แก่ น้อยกว่า 12 สัปดาห์ มากกว่าหรือเท่ากับ12สัปดาห์
5. การฝากครรภ์ (ครั้ง) ได้แก่ น้อยกว่า 4 ครั้ง มากกว่าหรือเท่ากับ 4 ครั้ง
6. อายุครรภ์ขณะคลอด (สัปดาห์) ได้แก่ น้อยกว่า 36 สัปดาห์ มากกว่าหรือเท่ากับ 36 สัปดาห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และมีผู้ช่วยในการเก็บข้อมูล 2 คน โดยขออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลท่าสองยาง เพื่อขอรายชื่อหญิงตั้งครรภ์ที่คลอดทารกน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม

ภายหลังจากได้รับอนุญาตแล้วผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามบ้านของมารดาที่คลอดบุตรมีน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม ดังนี้

1. ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของตัวอย่างตามแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยของหญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาครั้งนี้คือ หญิงตั้งครรภ์ที่คลอดทารกแล้วทารกมีน้ำหนักน้อยหรือต่ำกว่าเกณฑ์ ที่มาฝากครรภ์ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง จำนวนทั้งสิ้น 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเก็บจากแบบสอบถามตัวอย่างจำนวน 86 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน